

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

1880.

Kolozsvár, péntek, március 12

Tizedik évfolyam.

AZ ERDÉLYI IPAROS GAZDA.

Az erdélyi részek gazdasági állapota nagy átalakuláshoz vezet. A birtokrendezésről szóló törvényjavaslat, mely minden valószínűség szerint, néhány hét múlva át fog menni a törvényhozás tárgyalásain, rövid időmúlva Erdélyben a gazda közönségre nézve olyan állapotokat fog létesíteni, a melyeket már rég elérték a nyugati culturnemzetek. Sőt hazánknak királyhagományai része is. Ha a törvényjavaslat lelkiismeretességgel és gyorsasággal keresztül leszen hajtva, nem fog többé jogában állani az erdélyi részi gazdának a kormányt, törvényhozást és képviselőket vádolni azzal, hogy amazok télenessége miatt lehetetlen nálunk okserű és jövedelmes gazdaságot folytatni.

Míntfog azonban ily rendkívüli fontosságú reform előtt állanak gazdáink, ideje lesz a felett is elmélkedni küssé, miként lehetne az általa nyújtott előnyöket az egyesek és a koldus országrész vagyonai gyarapodására, minél előnyesebben felhasználni.

Kétségtelen, hogy a tömeges nyers termelés oly értelemben, a mint a magyar Alföldön vagy Romániában fizetik, Erdélyben soha ki nem fizetheti magát. Nagyon világosnak fog ez feltűnni mindenkinek, ha meggondolja, hogy nagy birtok egy részt nálunk egyáltalán nem létezik, másrészt a föld átlagos minősége nem versenyezhetik szomszédainkéval, különösen, mikor ezek a szomszédok egyik oldalról Románia, más oldalról a magyar Alföld, harmadik részről Vörös-Oroszország mind megannyi magtárai Európának. Ily körülmények között az erdélyi gazda, hogy megélhessen, sőt boldogulhasson is, minden birtokrendezés mellett összes erejét gazdaságának kell, hogy szentelje. Ha végig tekintünk nyugat államain, arról győződünk meg, hogy magában az olyan gazdaság, mely tisztán csak a föld termő erejére támaszkodik, még amaz államokban sem jövedelmező.

Mindnyájan arra törekednek, hogy az emberi munka és ismeret által becsében megsokszorozzák a föld terményeit, más szóval a gazdák egyszersmind iparos g a z d á k.

Igen helyesen említi gróf Zichy Jenő emlékiratában, hogy mezőgazdaságunkat csak úgy fogjuk erősebbé tenni, illetőleg a külföld piacainak szeszélyeitől függetleníteni, ha közel iparosság által tápláljuk. És mily könnyű volna nagy birtokosainknak iparos tevékenységet kifejteni.

Most évenként százezereket adunk ki

A KELET TÁRCZÁJA.

A nihilismus Oroszországban.

E. v. der Brügggen után — Deutsche Rundschau 1878. aug.

II.

(Folytatás.)

Ez azon pont, melyen az orosz chauvinista a nihilistával találkozik. Az élet által soha el nem érhető doctrinár magasságban mozognak mindketten; mindketten radicalis, felforgató tervekkel foglalkoznak; az egyik az emberiség javáért, a másik Oroszország üdvéért.

De mégis van lényeges különbség a kettő között. A chauvinismus mai alakjában el fog enyészni, mert a chauvinista elérhetetlent, gyakran esztelenséget akar; az ő motivumai: ifjú ábrándos törekvés, értelmetlenség tapasztalat-hiányból. De majdan a tapasztalat is megjön s mérsekletre fogja inteni őket.

Megszoktuk, hogy fiatal politikai ábrándozóknál, az ész tévelyei mögött, a lélek nemes törekvéseit lássuk s nagy eszméket. A nihilismusban nem találjuk meg ezeket. Száműzte catechismusából az etikát, mert az nem volt szerinte más, mint a papok és uralkodók által finoman kigondolt formula. Az egyéni erkölcsen felfogása szerint ostoba szokás, s eltörölendő a vallási szokásokkal együtt, ha föltalálójoktól, a kis és nagy zsarnokoktól menekülni akarunk; és az ember valójában szabad egyén akar lenni. A nihil-

olajfőzelékekre, ulmi spárgára, tiroli befőzött gyümölcsre, znaimi uborkára, angol mixed pieles-re, pedig hát nem terem-e mindez anyag nálunk is bőségben? De ott vannak ezen kívül a mezőgazdasággal kapcsolatos és könnyű iparágaknak egész legiója, hogy többet ne emlitsünk száraz téstagyártás, csizók-seprű és kefe-készítés, kognák-készítés, a borkőgyártás, keményítőkészítés, hús-száritás, húsöstölés, hús-bepárolás, húrka- és szalámi-gyártás, gyümölcs-aszalás, gyertya- és szappankészítés, tejconserválás, hűrkészítése, szitafenek-gyártás, gyufavessző-készítés, skatula-gyártás, gazdasági eszközök készítése, cserháj-malmok stb.

Egytől-egyik nálunk új kenyér és az egyetlen kenyér, a miből jövőre az erdélyi gazda megélhet. Az élelmes gazdának jövőre nem szabad az oláh falusi parasztot utánozni, nyáron át dolgozni, a telet elpipázni, megenni és elkölteni, a mit pár hóval azelőtt a természet adott, hanem gonddal fel kell dolgoztatni télen a nyár adományait, dolgoznia kell magának, hogy ő is, faluja is boldoguljon és felvirágozhassék. A fennebb említett iparágak jó része oly egyszerű, oly kevés technikai ügyességet és tökélt igényel, hogy bármely gazda egy utánlátással, egy-két külföldi paraszt munkás behívása által, egy kis gondossággal, tisztasággal kényelmesen ütheti s nem remélt mértékben növelheti az anyaföld ingyen gyümölcseinek értékét. Nem fárasztjuk gazdáinkat a statisztikai adatok felsorolásával, hogy az elősorolt iparizikekből mennyit hoztatunk be és értük mennyi pénzt küldünk ki külföldre. Ki-ki megkérdezheti a maga zsebét, hogy ezután a csekély összeg után, a melyet e czikkekre maguk is vesztegetnek, mily óriási áldozattal tömjéne az egész ország a külföldi iparosgazdák élet-revalóságának és ügyességének.

De annak valóban ideje volna, hogy gazdáink kissé komolyabban gondolkodzanak e nagy fontosságú kérdés felett. Nincs abban semmi lealázó valamely nagy birtokosra nézve, ha például a nagymennyiségű gabonát, vagy repezt, a mit termelt s meglehet a rossz útak miatt képtelen kihozni, vagy a kedvezőtlen árak miatt a piacon értékesíteni saját szeszyarában vagy olajgyarában kisebb tért elfoglaló, de nagyobb értéket képviselő és messze is könnyebben szállítható szesz-szé és olajja alakítja át.

Nem tudjuk miért válna szegényére, ha a gazda, a ki magát a búzát nem rustelli termelni, ugyanazt keményítőt vagy száraz téstát alakjában küldené ki Romániába, vagy mi megalázó volna a gazd-

lista legelőször önmagától vette a morált s valóságot. Ebben, hogy erre képes volt s mily mértékben volt képes — fekszik az orosz nihilista egyéni sajáttsága, s pusztító hatalma. Ha valahol, úgy Oroszországban vitték át az életbe a durva materialismust. A Bakunin-Tsernitszevsky iskolájába tartozó nihilistának semmi sem szent, s minden eszköz jó, ez valódi ismérvük. S ezen egyéni erkölcsnélküliségben nagy veszély rejlik a nép etikájára. Ezen finom organismus ereibe mérget csepegtetett, melynek kárhazottat kelle szülnie az egész életre. Gondoljuk meg azon propaganda tevékenységének eredményeit is, mely egyenesen a nép családi élete ellen irányult.

III.

Ily természetű volt, s még részben most is ilyen az a szellemi irány, mely mindinkább lábrakap, mely üldöztetett, melynek megvannak a maga vértanúi, mely az állam ellen ismét oly csatát vezetett, melyben követőinek ezrei hullottak el. Harminezhét kormányzóországban, az európai Oroszország majd minden tartományában; a keleti tenger vidékét s Lengyelországot kivéve, mindenütt, a társadalom minden osztályából találunk embereket, kik azon eszméket, melyek a genfi nihilista iskola tanain alapulnak, terjesztik.

Ha közelebbről tekintjük, jelentékeny különbségeket találunk az 1848-iki nationalista nihilismusa, s azoké között,

aszszonyra nézve, ha gyümölcsös kertjének termését füstös szilvaiz helyett kicinsy skatulákba rakott és olasz módra aszalt czukros gyümölcs alakjában az olaszországi csemegekereskedőnek küldené ki, vagy a helyett, hogy Csiki Imre Kolozsvárt mortadellákat, pariservurstokat stb. külföldről hoztatna, az erdélyi gazdaszonyok kezéből kapná és ő küldené külföldre, vagy az erdélyi erdősz skatuláit hordanák ki külföldre, a helyett, hogy mi hozzuk be azokat?

A szerb javaslatok, a „N. Fr. Pr.“ szerint, a következők:

1. Ha az osztrák-magyar monarchia előzékenynek fogja magát mutatni, akkor Ausztria-Magyarországnak a legkedvezményezettebb futartétel engedélyezendő; oly módon, hogy az osztrák-magyar alattvalók szállítványai ne legyenek drágábbak megterhelve, mint a mily tételek más szállítóknak engedélyeztetnek.
2. Szerbia továbbá nem fog ragaszkodni a négy állami konferenciához, hanem Belgrádtól Vranjaig megkezdni a vasutépítést, mihelyt a szerződés Ausztria-Magyarországgal meg lesz kötve és ezen építést a magyar eszakiakozó vasutal egy időben fejezi be. A kiépítés tekintetében, valamint az egyes vonalrészek megnyitását illetőleg engedményt adni nem kell. A kapcsolati pálya Nistől Pirotra a bolgár pályához csak akkor veendő építésbe, ha szerződészerűleg biztosítja lesz a eszakiakozó bolgár pálya kiépítése, miről Ausztria-Magyarországnak kell gondoskodnia, mivel e tekintetben kötelező egyezmény áll fenn a török koránnyal.
3. Ausztria-Magyarország részéről a eszakiakozó vonat Belgrádtól Budapestig, Szegedig vagy Kikindáig legyen szerződés által biztosítva s a befejezés határideje előre meghatározva, míg a többi Zimonyból kiinduló pályák tekintetében befejezési határidő nem kívántatik.

KÜLFÖLD.

A törököknek a múlt hó végén Keletrumiában történt betöréséről a következő érdekes és hiteles adatok jöttek tudomásra:

A haskioi keletrumiati hatóság egy Tschirmeni molláht kerített fogságba. Ez annyira felbőszítette a határjárások török lakosságát, hogy egy 2000 főnyi részben fölfegyverkezett banda a határon átmenva, Haskióba tört, ottan a rendőrség rövid és sikertelen ellenszégülése után megszabadította a foglyot és visszahozta török földre. Aleko pasa erre a portát táviratilag megke-reste, hogy ezen betörés ellen erőlyes rendszerbályok fogatosittassanak, mire Reuf pasa csakugyan azonnal utasítást kapott, hogy a szükséges intézkedéseket azonnal megtegye, különösen pedig, hogy a felszabadított mollah iránt Aleko pasával tisztába jöjjen.

kik a közelmúltban tiltak, vagy most tiltak a vádlottak padján.

Az első időszakbeli nihilista, mint álmódzó bolyongott az ellenséges világban; „minden, a mi létezik, megérett arra, hogy elvesszen“... volt jelszava, de a létezőtől való irtózása, sokkal eleve-nebb s általánosabb volt, hogysem eszelekvésre tudta volna őt indítani. Ezen alakokat, melyeket az akkori társadalom fontartott, oly bús melancholia, gyakran tragicum jellemzi, hogy az észlelőt mélyen hatja meg. Ez a fiatal öreg, ki fölismerte, hogy minden megvan fordítva: irtózik az állam, társaság, család, élvezetek, örömtől—irtózik mindentől—csak az érintetlen természet tud még hatni rá. És kritikai tekintete még ezt is csak tárgyilagosan nézi; ez a legteljessebb apathia a külvilág úgy, mint önmaga iránt; szellemi s érzéki álmódzás, mely minden tettertől elöl.

Ez az örömtelen tan csak annak való, kit áthatott, ki benne élve, az élet kellemét nem ismeri, — pokol annak, ki öntudatára jut. A rabszolga nyugodtan, gyakran örövendve hordja igáját, míg a szabadságot nem ismeri, de a mint annak tudatára jut, érzi a nyomást, melyet hordoznia kell.

E szomorú tudattal bolyongtak ide s tova e rationalista álmódzók tétlenül, mert nem volt reményük — elhalva erkölcsileg s szellemileg — az erkölcsi s szellemi semmivéálásban. Mert épen az, mit nyugat könyveiből tanultak, mit az

A vali ugyan azonnal követte az utasítást, de a betörők üldözésére kiküldött katonák már nem akadtak a bandákra, kik részint szétsszóród-tak részint visszatértek lakhelyeikre. A mollah azonban újra megkerülve, a lakosság ellenszégülése nélkül vitétt Adriapolyba, mire Aleko pasa a portának táviratilag kifejezte köszönetét a puccs gyors és sikeres elnyomásáért.

Londonból írja a Pol. Korr. levelezője március 6-ról: Az európai helyzet általában még mindig okot ad az aggodalmakra. Az itt uralkodó általános vélemény szerint a veszély főleg Oroszországban van. Bizonyára jellemző, hogy a klubokban s a tőzsden mindenféle, néha nagyon kalandos hír kering, melyek háborus összehittközések lehetőségére vonatkoznak. Az angolok egy új szárazföldi háboru kitörését saj-nálnák, mert kereskedelmük szenvedne alatta s talán az egyik hadviselő fél mellett állást foglalni kényszerülnének. Mindenesetre sokkal szívesebben vennének egy német-orosz, mint német-francia háborut.

Bismark herezeg kissé autokakrata politikája nem teszük nekik, de azért elismerik egy oly nagy civilizált hatalom létének szükségét, minő Németország, Európa szívében, és pedig annál inkább, mert az Ausztria-Magyarországgal van szövetkezve, hogy Oroszország befolyásának a keleten határt szabjon. Orosz-német háboru esetén minden angol rokonszenve Német- és Ausztria-Magyarország részén lenne. Ha Olaszország be akarna vonatkozni, hogy az irredentizmát almat megvalósítsa, a megbotránkozás hatná át egész Angliát, mely a legtöbb időben úgy is elvesztette regényes érzelmeit Olaszország iránt.

Ellenben francia-német háboru sok nehézséget öbesztene Angliában. Franciaország kedveltebb az angoloknál, mint Németország. Még ha az orszok a francziakkal szövetkeznének, akkor is kétséges lenne, vajjon Anglia Franciaország ellen fordulna-e? Az ily viszály Belgium semlegességének kényes kérdését is fölvehetné s Anglia akaratát ellenére ama hatalom ellen kényszerülné föllépni, mely e semlegességet megsértette. Mindent összefoglalva: a béke, mint Derby lord mondá, Anglia főerdeke s a londoni kabinet főleg ez irányban fog működni, ha viszály fenyegetné Európát.

A trónörökös mátkasága.

A belga királyi családról a következőket közölhetjük:

II. Lipót belga király 1865. decz. 15-én foglalta el apja trónját. Atyja I. Lipót, a kis Belgium népszerű fejedelme volt, a belga nemzeti kongresszus választotta királynak 1831-ben, s alkotmányos uralkodása alatt emelkedett az ország a legrendezettebb európai államok sorába. Második nejétől, Lujza orleansi hercegnőtől

ifjú heves szelleme tovább fejtett a legvadabb ábrándokig, volt az akadály az őt környező valóság s nézetei közt létező távolság áthidalására. A genfi nihilisták előnyösebb helyzetben voltak, mint oroszországbeli tanítványaik; ők Európa változatos eseményei között éltek, hol a leg-radicalisabb teoriákat is össze lehetett kötni az élettel. Tsernitszevsky a francia, svájci és német kommunisták- és materialistákra való figyelemmel írta munkáit; Bakunin a communismus azon irányának lett buzgó képviselője, melyet nem épen igazgástanulni anarchismusnak nevezhetnénk. S minő tér nyílt ezen urak munkásságának Oroszország belsejében? A czárok merev absolutismusa, burocratiája, a nép holt tömege állott velük szemben, mint ellenség s egyszersmind, mint — Oroszország.

A jobbágyság megszüntetése új reményeket nyújtott, — bár nemsokára bebizonyult, hogy a túsok hiába reméltek — bár a kormány liberalis időszakában mindent elkövetett, hogy a theoria és a valóság közötti tért mindig kissébbé tegye. Az 1864-iki tartományi, az 1870-ki városi önkormányzat, a nyilvánosság behozatala a törvénykezéknél, a büntügyeknek esküdtzékekre való bizása, az iskola s közlekedés előmozdítása, az 1865-ki meglehetősen szabadságot nyújtó sajtó-törvény, mindmegannyi rés volt azon a falon, mely mint áthághatlan akadály állott a nihilisták előtt. Most már remélhette a nihilismus, hogy eszméi könnyeb-

Hirdetési díjak.

Hatszor hasábozott gármond sor vagy annak tere 6 kr. Bányagdi minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknel külön kedvezményt is nyújt a kiadónál.

Hirdetéseket fülvesznek.

Bécsben: Oppelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus der Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Wallfisch-gasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau. Budapest: Haasenstein et Vogler hirdetés köv. irodája. Goldberger A. hirdetések felvételi irodája Budapest Szervitár 5. sz.

Nyilttéri czikkék

gármond sora után 25 krajczár fizetendő.

(Fülöp Lajos francia király leánya) született a most uralkodó Lipót 1835 april 9-én. Mint brabanti herezeg kérte nőül József nádor leányát, Mária Henriettát, s az egybekelés 1853. aug. 10-én történt meg.

A jelenlegi uralkodó, mint trónörökös, élénk részt vett már a közügyekben. Mint fejedelem, megmaradt az atya által követett ösvényen, az alkotmányosság útján.

Uralkodása alatt a legsúlyosabb csapás az 1859-ben született Lipót trónörökös elhunyna volt, kit a halál gyermekkorában ragadott el. A belga királyi pár élő gyermekei ezek:

Lujza, Mária, Amália hercegnő, született 1858. febr. 18-án. Neje Koburg Fülöp hercegneke, ki a magyar honvédség egyik főtrzsztije. Az egybekelés 1875. február 4-én történt Brüsszelben.

Stefánia, Klotild, Lujza, Hermina, Mária, Charlotte, sztl. Lackenben 1864. máj. 21-én. Trónörökösünk menyasszonya.

Clementina, Alberta, Mária, Leopoldina, hercegnő, sztl. 1872. júl. 30-án.

A belga királyné, Mária Henrietta Anna, az öreg nádor legifjabb gyermeke. Anyja a szedlid lelkü Mária-Dorotya (würtembergi hercegnő) volt, ki a magyar szabadságharc lezajlása után özvegyi éveit Bécsben, az Augartenben teljé visszavonultságában töltötte. A főhercegnőről rokonszenve emlékei Budapestén s az utolsó éveiből is sokan följegyezték, többi közt a halás szeretetet, melyvel Magyarországra gondolt s a gyöngéd figyelemzetéseket, melyeket gyermekeinek tett. A nádor egyetlen élő fia, József főherceg, nemcsak itthon telepedett le, hanem neje is, Klotild koburgi főhercegnő, csakhamar elcsajátotta a nemzeti nyelvet s gyermekei neveltetését előkelő magyar tudósokra bízta.

1871-ben volt, mikor Mária belga királyné először hazajött látogatába, s bátyja családi körében hosszabb időt töltött. Akkoriban a lapok telve voltak a királynét jellemző közleményekkel: mint látogatá meg a Balaton-nelléket, mint tévedt el az egész társaság a romok közt s mint énekel a romok közt gitár mellett egy régi magyar dalt, melyet még gyermekkorában tanult. A királyné jól beszéli most is a magyar nyelvet, Második látogatását 1876-ban tette, akkor már leánya is itt lakott. Vele jött nővére, József nádor legidősb gyermeke, Erzsébet főhercegnő is, kinek leánya Krisztina, alig három hó előtt spanyol királynő lett. A spanyol trónt tehát szintén József nádor unokája osztja meg.

Mária belga királynéről érdekes fölemlíteni, hogy egy magyar színművet is írt. Címe: „Vilma, vagy a szerelem hatalma.“ Az aletsuthi kastélyban adták elő a szerző közreműködésével.

Mikor Budapestén időzött, s megjelent a nyilvános helyeken, a Margit-szigeten, a színházban, a közönség mindig a legszívesebb modorban üdvözölte a fejedelmi hölgyet, ki úgy

ben behatolnak az országba. Majd váratlanul segédcapokat kapott a főiskolákban, melyek végre hosszú harc után, az egykor oly hatalmas journalista: Katkon és Tolstoj tanügyminiszter agcsie alatt, a classicismus győzött. Nyugaton a classicismus magasra kell becsfűlnünk, mert legnagyobb részét általa lettünk azzá, mik vagyunk. De az orszok, nem cultur-nép európai értelemben. — A mi műveltségünk a latin s görög szellemen alapúl, ezek újjászületésével született újra, a szadadok munkája által fejlődött ki. — E szellemi munkát nem végezheték az orszok. Ha műveltségüket egyszerre classicus alapra fektetik is — ez csak külsőleg történne, classicus újjászületésről szó sem lehet. A classicismus szelleme nem oltható be egy főiskolai cursus, nem egy nemzedék, s nem évtizedek alatt, főképp olyan néphe, mely annyira távol áll minden szellemi élettől, mint az orosz. A classicismusnak orosz hivei ugyanazt tették, mit a nihilisták: nem vették figyelembe a roppant különbséget, mely az orosz nép és Európa szelleme között van, nem azt, hogy Európának évtizedes culturája van, míg Oroszországnak semmi sincs, egy évezred munkájának eredményét követelték ott, hol henyltek, ugyanazt tették, mint a nihilisták, midőn ezek Büchner vagy Praudhon munkáit, gondolatait ültették át Oroszországba.

(Folyt. köv.)

átzott, mintha Belgiumban hagyta volna a királynét, s itt csak mint József nádor leánya vett részt szülőföldje örmeiben.

Leánya Lujza hercegnő, Koburg Fülöp herceg szép neje, öt év óta otthonos nálunk. Palotájuk a lánczhid-téren van, s itt töltik a telet, a nyarat pedig rendszeren Szent-Antalon.

A képviselőház ülése márczius 10-én.

Elnök: A miniszterelnök urnak a képviselőház elnökségéhez intézett levelére a ház tegnap adott engedélye alapján ezennel visszatérve, mindenek előtt bátor vagyok magát a levelet felolvastatni.

Baross Gábor jegyző (olvassa a levelet, mely élénk éljenzéssel fogadtatik.)

Elnök: T. ház! Az örvéndetes esemény, mely a t. háznak tudomására hozott, valamint tegnap, ugy ma is a legélénkebb, a legresztvevőbb örömmnyilatkozatokra ragadta a t. házat. Ez érzelmei alaki kifejezése végett a t. ház beleegyezésével a következő módokat vagyok bátor javaslatba hozni. (Halljuk!)

Először bizassék meg a miniszterelnök ur, hogy ő felségének a királynak a képviselőház örvéndező részvétét legmagasabb tudomására hozza. (Általános helyeslés.) Ez tehát meg fog történni. Másodszor utasíttassék az elnökség, hogy alkalom adtával a főrendiház elnökségével egyetértőleg egy nem nagy számú küldöttség által tolmácsolassa a képviselőház érzelmeit a legmagasabb trón előtt ő felsége urunk királyunk előtt.

Ezen küldöttség akként volna alakítható, hogy azok, a kik a küldetésben részt venni kívánnak, nevüket az elnökségnél feljegyeztetnék, mindig tekintetbe véve a dolog praktikumát, azaz hogy a túlságos nagy szám elkerültesse, továbbá tekintettel arra, hogy a pártok különböző árnyalatai képviseltesse. (Élénk helyeslés.)

E módokat követése mellett a küldöttség alakítása tetemesen megkönnyítették. Ha ez megtörtént, az elnökség erről a képviselőháznak jelentést tenne. (Helyeslés.) Ezek azok, a miknek megtételére a képviselőház magát indíttatva érzi. (Helyeslés.)

Mo csáry Géza hosszasan fejtegeti, hogy a zsidóság hazánkban nem két pártra, hanem két külön álló autonóm hitfelekezetre van megoszolva és végül a következő határozati javaslatot nyújtja be:

A kérvényi bizottságnak a szövegezése helyett „az országos izraelita iskolaalap jogi természetének megírását a közalapok és alapítványok megvizsgálásának idejére tartja fenn” — tetessenek e szavak: „A képviselőház az izraelita iskolaalap jogi természetét felettőlőbb határozni kívánván, az e tárgyban beadott kérvényeket az igazságügyi bizottságnak oly utasítással adja ki, hogy az alap jogi természetére vonatkozó véleményét minél előbb, de legkésőbb még ez ülésszak alatt terjessze elő. Mo csáry Géza, Nehrebeczky István, Illyasevics Jenő, Abonyi Emil, Szabó Márton, Hérics Antal, Jászay Antal, Szilágyi István, Szubinyi Ödön, Miksa Gyula, Andrassy Mihály, gr. Teleki Géza, Simó Lajos, Szathmáry Miklós, Pap Sándor és ifj. Latinovics János.

Molnár Aladár személyes kérdésben tett felszólalást és Mo csáry Géza viszonzására után szót emel.

György Endre, ki a kérvényi, illetve Apáthy javaslatához egy toldalékot ajánl. A határozati javaslat e szavai után: „az illető iskolának törvényszerű állapota” toldassék ez: „a tannyelv magyar.” Azt kívánja ugyanis, hogy az illető iskolák magyar volta is vétessek tekintetbe az ezen alaptól való segélyezésnél. (Helyeslés.)

E módosítványt aláírták: Antal Gyula, Miklós István, Éber Nándor, Nagy Gábor, Borosnyai Pál, Kármán Lajos, Sváb Károly, Wieland Arthur, Jászay Antal, Elekcs György, Wahrmann Mór, Dacsó Pál.

Módosítványa megokolására előadja, hogy a zsidóság hazánkban a társadalom többi osztályaival szemben különös álláspontot foglal el. Ennek nem tulajdonít felekezeti okokat, hanem főleg és első sorban azt, hogy a zsidóság dacára, hogy nem nemzetiséget, hanem csak felekezetet képvisel, mégis a magyar fajjal szemben egészen elütő nemzetiségi politikát folytat és a magyar nyelvnél decisíve nem adja meg azon súlyt sem az oktatásban, sem az irodalomban, a melyet a magyar államnak követelni joga van az egyes hitfelekezetektől.

Szólok az oktatásnál a lehető legliberalisabb álláspontot szereti elfoglalni a nemzetiségekkel szemben, de a zsidóságnak nem az a nézete, mert a zsidóság nem tűrheti el azt a visszasszálást, hogy oly iskolákat segélyezzen, mely esetleg a germánizáció céljainak előmozdítóit.

Szavai megírásánál figyelembe ajánlja az állami nyelv iránt nyilvánított azon bűnös közönbösséget, mely többek közt a magyar miniszteriumhoz beadott segélyezési kérvényekben nyilvánul, a hol a neologok által beadott 90 kérvény közt — valószínűleg ugyanez arány áll az orthodoxoknál is — 74 olyan van, mely német nyelven van intézve magyarországi zsidók által a magyar miniszteriumhoz. Ez magában eléggé megokolja módosítványát. (Helyeslés.)

Tomesány László a háznak befolyását kívánja a jövedelem megosztási módosítására nézve fentartani s ezért a kérvényi bizottság véleményét el nem fogadja.

Boér Antal elfogadja a kérvényi bizottság véleményét azzal a hozzátétellel, hogy a rabbi seminárium fentartására szolgáló összegből fenmaradó rész törvényszerűleg felszerelt zsidóiskolák segítésére fordíttassék.

Lesko István az orthodoxok kérvényét pártolja.

Degré Alajos örömmel üdvözlí a rabbi-seminárium felállítását. Elfogadja a kérvényi bizottság véleményét Molnár t. javaslatával kiegészítve.

Erre az elnök a tárgyalást más napra tűzi ki.

LAPSZEMLE.

Az „Ellenőz” írja: Beaconsfield lord végre is megvalósítja tervét. Feloszlítja az angol parlamentet. Fel akarta oszlatni már a múlt évben; mert ez a parlament már végkép használhatatlanná lett.

S a mint nem volt képes a jelenlegi parlament méltó hordozójává lenni a külügyi politikának, ép oly képtelenné bizonyult a belügyi politika függő kérdéseinek megoldására. Vontatva dolgozott, elakasztotta a szabályos ügymenetet.

Ép azért a feloszlítást, s a választókra való hivatkozást szívesen üdvözlendi az angol közvélemény.

Minő eredménye lesz az új választásoknak. Az általános eredmény alig lehet kétséges. A nemzet helyeselni fogja Beaconsfield politikáját, s többséget fog neki a parlamentbe küldeni.

De vajon a parlamenti viszonyokban alapos javulás fog-e beállni? ez egészen más kérdés.

Mert, hogy a parlamenti élet Angliában is meghanyatott, oly jelenség, melyet senki sem tagadhat el. Pedig a parlamentarismus angol földön született és lett hatalmassá.

Sajátságos tünetek észlelhetők az angol parlamenti kormányzás újabb történetében.

A párt harcokkal, győzelmekkel és csatavesztésekkel együtt jár az elvek elköptatása. Az angol parlamentarismus, minden hiányai dacára, bizonyára a legelső parlamentarismus a világban. S még sem koptattak el annyi elvet, nem szűnt meg annyira a pártok közti különbség egyetlen parlamentben sem, mint az angol parlamentben.

A kóros állapot azonban inkább abban mutatkozik, hogy a pártok a szabadsággal nem szorosban kapcsolatos kérdésekben sem foglalnak helyet elvi álláspontokon. Azért nem emelkednek az angol párt harczok elvi magaslatra. Azért nem képeznek e harezok elvi, hanem csak hatalmi kérdést.

A pártvezérek ambíciójukat és nem elveiket akarják diadalra juttatni.

De Angliában a megernyedés nem szokott dissolutióvá fajulni. A parlamentarismus nem egyszer sokkal alantibb fokra süllyedt, s a süllyedésre annál hatalmasabb emelkedés következett. Vajjon emelkedési fokot fognak-e jelezni az új választások? Mi erősen hiszünk. Anglia ugyan nem a gyors reformok hazája, de ma már oly élénk szükségességet képez nem egy reform, hogy a pártok nem térhetnek ki előle. A mint pedig a nagyobb szabású reformkérdések, sürgősségük és alapos megoldásuk szükségességének elismerését követelve, megjelennek a napirenden, az eszmék és elvek harca feledel, s e harez egészségesebb vérkeringést idéz elő az angol parlamentarismusban.

Az „Egyetértés” írja: Különös egy szerzet ez a mi képviselőházunk. Nagyfontosságú, következményeiben messzeható kérdésekben néha oly könnyen teszi túl magát, hogy az ország alig veszi észre, hogy ime, ez is, amaz is el van immár döntve s befejezett ténynek állunk szembe, melyen változtatni már nem lehet.

Ilyen a zsidóalap kérdése. Most ez a tárgy egymaga vett igénybe egy egész ülést, s igénybe fog venni még egyet, ha nem kettőt. Annyi szónok jegyeztette magát föl pro et contra, hogy tán a budgetvitában se több.

Vihar egy pohár vízben. Nem egészen két millió jövedelmének havá fordításáról van szó, — csakhogy e kérdésbe csaknem minden világmogató kérdés bele játszik.

Az izraelita alapot aztán az osztrák miniszteriumok kezelték, mindaddig, míg az új alkotmányos aera beállta után a magyar kormány nem vette kezelésé alá.

Az 1869-ben összehívott kongresszuson két felé váltak a magyarországi izraeliták. Egyik részük a kongresszus által kidolgozott alapszabályok értelmében szervezkedett, a másik rész azonban ezt visszatartván, más szabályzatot készített s elnevezte magát orthodoxnak. A kormány mind a két szabályzatnak megszerezte a legfelsőbb jóváhagyást.

Az országgyűlés most határozni van hivatva, az orthodoxok kívánata szerint döntessék-e el a kérdés, vagy a neologoké szerint, — avagy pedig keresztessék egy harmadik módot?

Vannak, kik az orthodoxok kívántát jo-

gosnak és méltányosnak találják, s kik akként okoskodnak, hogy mihelytől magokat külön felekezetnek tehtik, az államnak nincs joga őket más felekezettel egy kalap alá vonni, mert zzt a vallásszabadság követelményei sem engedik.

Vannak, kik határozottan az iskolaalap feloszlathatlansága mellett nyilatkoznak.

E két felfogás nyert kifejezést a mai ülésen. Lehet, hogy holnap találkozunk még harmadikkal, negyedikkel is, s ma még nem tudhatni, melyiknek értelmében fog eldőlni az iskolaalap kérdése?

Mindenesetre óhajtott volna, ha végkép eldöntetnék, mert elhalasztásával, attól tartunk, csak tovább fognak húzódni azok a villongások, melyek most a magyarországi izraeliták belbékét zavarják.

—rs.

A „Pesti Napló” írja: Egy kis miniszterválság csak kerül mindig ebben a monarchiában, melynek még azon különösége is van, hogy mindig akkor van válság, mikor senki sem várná; mikor pedig mindenki lesi, akkor nem történik semmi.

Ezutal a legártatlanabb miniszter ment utazni és ez Hofmann báró a közös pénzügyminiszter, kinek távozására senki sem gondolt. Ki hitte volna? Bizony senki. Még ő maga se hitte volna.

És miért ez esemény? Azért, hogy a miniszterválságok rendje minalunk, hogy nem alkotmányos uton, hanem a parlamentáris testületek befolyásán kívül eszközölte, mondhatni házilag kezeltetnek.

Nem igen szerette a magyarokat, igaz, de nem is vétett ellentük soha. Talán Tisza Kálmánra nézve sem tett kivételt, ő sem állhatta ki, s ha hinni lehet egyes lapok jelentésének, Tisza buktatta őt meg. Az első győzelem, melyet Tisza Kálmán bécsi miniszter felett nyert volna.

Hogy min veszték össze? A bosnyák adminisztráción talán? S ha csakugyan a bosnyák politikán ezívdottak össze Hofmann és Tisza Kálmán s Hofmann bukott: ugy most már lesz alkalma Tiszának beváltani mindazt, mit Boszníára nézve Debreczenben ígért. S meglásuk, hogyan fogja adminisztrálni Boszniát ő, ki Magyarországot Treneséntől Szörényig oly jól adminisztrálja. S valóban, csak azt sanaljuk e válságban legjobban, hogy Tisza nem vállalkozik maga Bosznia kormányzatára.

Hogy fontosabb-e, mint Hofmann bukása, vagy nem fontosabb, hamarjában megítélni sem tudjuk, ama másik bír, hogy Szlávry felment Bécsbe. Állítják, hogy ő lesz közös pénzügyminiszter. Államférfiúi tehetségei őt ez állás betöltésére kiválóan képesítik. S illő, hogy ismét egy magyar legyen a közös miniszterium tagja.

S ha Tisza őt a ház elnöki székéből fel emeli a közös pénzügyminiszteri székbe, senkinek nagyobb hasznát nem tesz, mint magának, mert egyet, kirel azt praetendálják mások, hogy praetendens a miniszterelnökségre — eltávolít.

S meg van mellette azon haszna, hogy a házelnökség is megtűrlí, s ide szépen elhelyeztetí Péchy Tamást. Így szíli egyik barátságos miniszterválság a másikat. Annak pedig, hogy Péchy Tamásból házelnök lesz, azon haszna megvan, hogy még egy hely lesz tíres a szabadelvű párt kapacitásainak valamelyike számára s így szépen, simán megtörténhetik az, a mit a kormány-párt független elemei oly régóta sürgetnek, t. i. a kabinett rekonstrukciója. S akkor mindenki meg lesz elégedve, és senkinek többé kifogása nem lesz.

Ime milyen szép dolog egy szép kombináció. Nincs annak párja. Hofmann báró pedig, hogy senki ne neheztesse, elmegy valahová követnek s lesz Isten segítségével nagy diplomata.

TANÜGY.

2. Nagy-enyedi ev. ref. Bethlen-főtanoda.

Bethlen Gábor erdélyi fejedelem a gyulafehérvári iskolát, melyben ő is tanult, az 1622-ik évben kelt országos végzés értelmében főiskolai állásra emelte.

Telkeket vásárolt számára, s megvetette alapját a főtanoda épületének. Kiténő hazai tanerők mellé, u. m.: Kereszturi Pál, Gelei Katona István s Csulai György — megnyerte tanárokl a külföldről Opitz Márton, Altsted János Henriket, Bisterfeld Henriket s Piscator Lajost. Ezek által s a melléjük rendelt segédtanárok által megkezdődött a tanítás a főtanodában.

A főtanoda állott Fehérvárt 5 közép osztályból, egy kétéves philosophiai-philologiai és egy kétéves theologiai tanfolyamból.

A fejedelem 1629-ben érezvén korán bekövetkezendő halálát, végrendeletében gondoskodott a főtanoda jövődöbeli anyagi fennállhatóságáról. A tanodának adományozta az enyedi uradalmat, a kelneki fiscalis dézsmajövedelmeit, a tokaji Hétszölőt, 20,000 forint capitalist készpénzben, Debreczen város 2000 ft és Enyed város 200 ft évi taxáját s 6000 forintot az építélet befejezésére.

I. Rákóczy György fejedelem befejeztette a tanodai épületet, mely ma is fennáll Gy.-Fehérvárt a várbán a főkaputól jobbra — egy kettős udvaron, emeletes négyszögépület. Most róm. kath. papnövelde,

II. Rákóczy György még az angol Bazirusz Iszokot s a híres hazai tudóst: Apaczei Cseri Jánost nyerte meg tanárokul a főtanodához.

De 1658-ban Gy.-Fehérvár városával együtt a tanoda is áldozatul esett a tatárok dúlásainak. A tanodai épület összes felszerelésével leégett, az életheben maradt tanulók közül 35 Kolozsvárra vonult. Ezzel be volt fejezve a Bethlen-főtanoda élete Gyula-Fehérvárt.

I. Apafi Mihály fejedelem 1662-ben kelt rendeletével a Bethlen-főtanodát N.-Enyedre helyezte át, megrendelvén, hogy a Kolozsvárra menekült tanulók tanárakkal Vásárhelyi Péterrel együtt ide költözzének, s a tanoda jövedelmei ide szolgáltatassanak be. De a jövedelem rendkívül megapadt már ez időben. A tokaji Hétszölőt még I. Rákóczy lefoglalta volt s családi birtokai közé bekebelezte; később a Rákóczyak többi birtokaival együtt ez is a kir. fiskus kezére ment át. A Bethlen által hagyományozott 20,000 ft-ot szintén I. Rákóczy vette kezelése alá, de elköltötte, s a főtanodát némi jelentéktelen, csekély értékű fekvőkkel akarta kárpótolni. Apafi azonban segített a tanoda legelőtebb szükségén, az ugynevezett cameraticum beneficiumok s fiscalis dézsmák által gabona-, bor- és szőlőtelekben. A tanoda új virágzásnak indult; kevesebb tanárral, de a régi terjedelemben folyt a tanítás. A legkitűnőbb hazai erők, mint Párizs Pápai Ferenc s mások ismét hírre emelték a tanodát. De a szerencsétlen intézet Enyeden sem kerülhetette ki a rámett csapást. 1794-ben Enyed városával együtt a kurucz és császári hadak közti versengés áldozatává lett. Rabutin erdélyi cszári hadparancsnok 1704 márcz. 13-án b. Tige tábornok által feldúlta a várost, lakói egyrészt leölette, s ekkor a tanoda épületei is leégtek, a tanulók közül sokan megöltek, a tanárok elmenekültek. Alig gyűltek össze tanulók és tanárok, s nyílt meg az iskolai tanítás a hevenyében helyreállított épületekben: 1707-ben ismét el kellett a tanodának hagynia Enyedet, s félrevonulni a Rabutin hadai elől. A tanulók a torozekai hegyek közé vonultak egyik tanárakkal; a többi tanár Kolozsvárra s Nagy-Bányára menekült. E közben a tanoda befalazott gyűjteményeit ismét kirabolták a császári hadak.

1709-től fogva békén maradt a tanoda, de segédforrásaiból rendkívül kifogyva. Mindjárt a főtanoda feldúlása után Stepney lord angol követ Bécsben, szóba hozta a császár és Rákóczy közt folyt alkudozások alatt, hogy a cs. k. kormány 50,000 tallérral kárpótolja az enyedi tanodát. Miután ez megtagadtatott, magok az angolok rendeztek gyűjtést ottthon gr. Teleky Sándor gondnok és Párizs Pápai Ferenc sürgetéseire. A gyűjtés eredménye 11,000 font sterling volt. Ennek kamataival s a hazában eszközölt gyűjtésekkel tjből fedezhette kiadásait a főtanoda. 1849-ig virágzásának tetőpontjára emelkedett. Pedig a tanoda iránt ellenséges indulatú állam-kormány megszüntette a cameraticumok teljes értékben való fizetését; erőhatalommal elvette a tanoda fehérvári birtokait kárpótlás ígérete mellett, de a mit nem teljesített; a debreczeni taxa fizetését befőtította s megtámadta a főtanoda összes alapjait, mint állítólag a kir. fiscust illetőket. De a kegyes alapítók nagylelkűsége s a tanárok buzgalma mind anyagi, mind szellemi tekintetben folyton emelte a főiskolát. Egy hat osztályú középtanoda mellett, rendes philologiai, philosophiai és theologiai tanfolyam szerveztetett; később 1792-ben a jogi tanfolyam is megnyílt egy tanárral. Ezen korszakban a rendes, külföldi egyetemeken képzett tanárok száma 7-re szaporodott. Ajtai Mihály, Bodola János, Benkő Ferenc, Hegedűs Sámuel, Herepey Ádám, Köteles Sámuel, Szász Károly, Zeyk Miklós, Mihályi Károly sat. tanárok élénk tudományos életet teremtettek a tanodában.

(Folyt. követh.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

BALZAC.

Rogeaard Ágost

20-ik fölolvadás.

(Vége.)

Egyik jellemző tulajdona Balzacnak az új, a szokatlan után való kapkodás, a mely különben más korabeli íróknál is feltalálható; mindannyian vetekekedtek a rendkívüli alakok előállításában, melynek egyik legérdekesebb példányát a koresban vélték megtalálni. Balzac nem ebben keresi hőseinek érdekes oldalát. Nem koresok, törvényes szülöttek azok, kik nemesak apával, anyával, de a legtöbb esetben cizimell, vagyonnal bírnak, csakhogy sorsuk valamely különös véletlen következtében rablók, fegyenczek, bukott nők sorsával van titkos összeköttetésben. Mindannyi szemében ott van az a „nem tudom mi”, a minek a nők nem tudnak ellentállani.

Valamennyi született lángész, lehetne bármilyen nagyság, ha nem találná a világot, melyet alapjában ismer, oly türesnek, az embert oly semminek; s ha mégis elszánná magát valamivel lenni, jelentéktelen csekélységek gördülnek végzetének útjába, s teszik semmivé jövőjét, mint Marcasnál, ki egy hiányzó fekete ruha s fény-mázás topán miatt lesz semmivé. Gúnyolói a

következő rendelvényt állították ki Balzac hőseinek előállítására: „Vegy egy adagot Byron corsárjából, ugyanannyit Lovelace, Lauzun, két annyit Maquaire Robertből, rázd össze jól s kész a Balzac hőse.

Hősnői? angyalok vagy szörnyek, de mindig bájosak, és ez az, a miért annyira szeretik az asszonyok. Kezdetben csak a német és angol nők tömjéneztek neki „kedves hazám hőlyei hálátlanúságukkal ragyognak”, mondja Balzac, de ez nem soká tartott, a francia nők is bámulóláv szegődtek, minden társadalmi rangfokozat kivételével, még a sűtemény árus lány sem akarta a boltjába tétő Balzacot az elfogyasztott sűtemény árát előfogadni, hódolata jeleül.

Rendkívül felmagasztalja, eszményíti a nőt, egész tömjénfelhőbe burkolja, még természeti hiányait is előnyére használja fel, egy kis kanacsalság csak annál szeretetreméltóbbá teszi őt. Egy hősnőjét így írja le: „gümbölyt homloka ki nem fejezett eszmék tanýjaként tűnik fel, szeme lángoló, oly világosság sugárik ki abból, a mely csak azért látszott az élet forrásából fakadni, hogy azt kiszárita.” Mesterkélt képtelenség, melyért irigye lehetett volna Molière, ki azt bizonynal negédeséggel mondatja vala el. De nála ez nem tires hatásadászat, ő ugy látta, ugy érezte azt, szenvedélyes elragadtatásban, melyet előadó nem elitélni, csak csodálni tud.

Ha a nők története Michelet, költője Lamartine, ez azért van, mert eszményíték, felmagasztalák a nőt, s így könnyen felfogható az irántuk nyilvánuló rokonszeny, holott Balzac szörnyeket fest köztűlök és mégis szeretők, hogyan lehet ez? Ennek titka azon gyöngédségben rejlik, melyel Balzac még nőszörnyei képének is hizeleg. Aztán még egy: Balzac nagy szolgálatot tett a nőknek, odább tolta szeretetreméltóságuk határát s míg ő előtte csak a 20 éves nő képezheté lángoló szenvedélyek tárgyat, ő a 30, sőt a 40 éves nőt eszményíté s még a 60 évest is mint csodálatlan vegyes tisztelet tárgyat állítja elő, a miért a nők nagy hálával tartoznak neki.

Csekélységekben buvárkodó szelleme olykor különöz eszmékben nyilvánul. Például, mikor Mortsauf asszonyt leírja, a többek között azt mondja: „az i betűt ugy hangoztatja, mint madár énekét, a ch-t mint hízlegést s midőn a t-t támadja meg, valóságos despotismust űz a szívekkel.”

Mit hisznek Balzac szerint a férfiak? Vajmi keveset; mindennel gunyolódnak, mire sem törekesznek, mephistoi tanokat vallanak, melyeknek fölve a vig élet, s a mivel sem törődés. Gondjuk van, hogy este megtagadják a reggel gondolt elveket s egyaránt nevesseken király és nép fölött. — Az irodalmi életet szörnyűnek festi Balzac folytonos kűzdelem kétey és nyugtalan-ság közt változóan, olykor majdnem kétségbe látszik esni önmaga s a világ fölött, migne szelleme valamely esemény folytán új röptet nem nyer s újra remek műveket terem.

Lajos Fülöp korában behatóan tanulmányozta a községi szemelyeket s oly hiven festé őket, még nevük is majdnem ugyanaz volt, mint a valóban; mert Balzac rendkívüli súlyt fektetett a nevreke, azt állítja, hogy miként lakása, neve is jellemzi emberét.

A mily igaz első, oly téves második állítása. Miként jellemezhetné az atyáktól örökölt név az embert? — A leírásokban nemcsak pontos, de olykor hosszadalmas is Balzac, miként Scott Valter, kit több francia író, köztük Sand és Hugo is mintául vett.

A nevek iránt valódi hogara volt, egy-egy találó névrt összefutotta Párist, minden hirdetményt elolvassott s boldog volt, ha egy-egy kedvére valót talált.

Egyik különöz teoriája, hogy az emberek különbözők; 20-tól 100 különböző válfajt nevez meg s ez állítását a földannal igazolja. Miként minden éghajlat más állatokkal, ugy minden társaság más emberekkel bír, kinek külső, mint belső szervezete egészen különbözik egymástól. Ezt más írók is állíták, például Voltaire azt mondja: „a bűn ép ugy átalakítja az embert mint az erény s a társadalom vélekedése.” Quinet pedig: „A ki hamis eszmékkel bír, annak szűk a koponyája.” Hasonlóan nyilatkozik Musset is azt állítván, hogy: „miként a különböző állatok, a farkas és bárány tigris és juh agyának ugy szűkségképen különböznie kell a pap, a katoná, a bölcsész és az élvhajhász, a bűnös és a becsületes ember agyrendszerének.”

Sokan szemére vetik Balzacnak, hogy ártalmas, mert igen élénk, szembeötölő színekkel festi a bűnt. Erre nézve Staëln szavait hozza fel mentségül előadó: „A könyv nem azzal árt a mit hirdet, hanem a mit sugall.” Ez elv mellett bizonyít Voltaire is, midőn a sátnak azt tanácsolja: „Tedd szeretetreméltóvá a bűnt s az emberiség meg lesz rontva”, „fésd szétén, kelts borzalmat iránta s hasznos könyvet írtál” mondja előadó, mert a valódi erény csak ugy lehet séges, ha a bűnt ismerjük, az ártatlanság még nem erény.

S ezek után el lehet mondani Balzacról, hogy bár közepes bölcsész, de nagy művészy volt, ki e mult iránti határozatlan rokonszeny behatása alatt dolgozott a jövő számára,

Valódi tükre ő korának, melyet hiven ad vissza, hiányait sem titkolva; a rosznak festése által a jónak tett szolgálatot, s bár öntudatlanul, de hathatóan közreműködött a társadalom újjalakításának nagy munkájában, tudtán kívül engedve kora eszméinek s harczolva érettek. Ne vádoljuk őt azért, mert a roszat felmutatta; egész rutságában tárva azt elénkbe, utalát tárgyává tévé. A bűn tanyája a sötétség s a ki abból kihozza, semmivé teszi. Szeressük hát a világoasságot, a mely egyedül képes legyőzni a bűnt, s nem hogy rettegünk tőle, óhajtanunk kell terjedését, miként Goethe utolsó perceiben óhajta. Legyen a haldokló végőhaja az élők jel-szava, s mondjuk vele életünk minden pillanában: Világoasságot! Világoasságot!

Nulla.

A „Kemény Zsigmond-társaság“ márcz. havi üléséről.

M. Vásarhelyett, 1880. márcz. 7.

A „Kemény Zsigmond társaság“ márcz. 7-én d. u. 4 órákor tartá meg rendes havi ülését a városház nagytermében. Elnökölt báró Apor Károly. A jegyzőkönyvet — dr Tolnay Lajos titkár távolléte miatt — Kerekes Sámuel m. titkár vezette. A rendes tagok és vendégek szép számmal jelentek meg. A szorezred és honvéd tisztokkal is képviselve volt egy pár kiválóbb irodalombarát által.

A tárgysorozat első számát „Aristophanes Lovagai“ (Arany János fordításában) képezte, melyet Weress Ignác nagyszebeni áll. gym. igazgató r. tag ismertetett. Az ismertetés bevezetésében, hivatkozva a „Philol Közlöny“ 1880-k első füzetére, mely a „Lovagok“ cz. darabkól az első harmadot — mint mutatóványt — közli, meleg szavakkal emlékezik meg W. I. ezen nevezetes irodalmi eseményről, nem tudván elhatározni, hogy minek örvendjen inkább az irodalom barátja, annak-e, hogy a legjelesebb ó görög vigjáték író darabjait végrevalahára magyar közönségünk is birni fogja; vagy annak, hogy e fordítás munkájához a legjelesebb élő magyar költő fogott? Bármelyik oldalról tekintünk is a dolgot, irodalmunk Aristophanes vigjátékainak fordításával, Arany János koszorus költőnk kitűnő tollából, jelentékenyen gyarapodott.

A vigjáték kellő ismertetéséhez elkérülhetlentül szükséges lévén annak a kornak története, melyben a szindarab előadták, ismertető, egyes vonásokkal megvilágította az ó-görög színiügyi viszonyokat, ecsettelle a szindarabban szereplő vezérőrfiak életrajzát és körvonalozta a szindarab szerkezetét, hogy az annál világosabb és érthetőbb legyen.

Aristophanes vigjátéka a „Lovagok“ színekerült 424-ben Kr. e. Athaenében. A vigjáték kiválóan politikai, s a szindarab tárgya szoiósan össze van forrva Athaene történetével. A szindarab tárgya a peloponnészi háboru korából van merite s Perikles fénykorára esik. Bármennyire is akarta Perikles a békét, (a háboru hetedik évében) az nem létesülhetett, mert Spárta a háborut erőszakolta. Athaene seregéről és vezérékről volt kénytelen gondoskodni. A vezérek közül Nikias, Demosthenes és Kleon vergődnek legnagyobb hírnévre, a kik a vigjátékban is jelentékenyen szerepelnek.

A terjedelmes, de igen érdekes és korfestő ismertetés végeztével az ülés a felolvasást félbe kívánva szakítani Podhajeczky Robert r. tag felolvasó indítványára, s úgy a szerzőt, mint a felolvasót megéljenzévé, a szindarab részletes ismertetésének folytatását a jövő ülésre tűzte ki.

A tárgysorozat második számát Kerekes Sámuel r. tag két költeménye töltötte be, melyek a „Majusi bimbók“ cz. költemények között ez év május havában kerülnek ki sajtó alól. A „Bölcső dalok“ és „Lemondás“ szerzőjét is kitüntető elismeréssel jutalmazta meg a tisztelt közönség.

A zártlúsen szorosabban vett keblű ügyek intézettek el. Szaktilések márczius 16-án lesznek.

Kivonat a „Budapesti Közlöny“-ből.

Árverezések. Tampa George 857 frta becsült ing. 1880. mar. 26-án a brassói tkvhatóságnál, Unty János 1431 frt 27 krta becsült ing. 1880. mar. 31-én Sz. Sáros községében Gyulai Károly 907 frta becsült ing 1880. apr. 15-én a kolozsvári tkvi hatóságnál, Toader Maria 353 frt 45 krta becsült ing. 1880. mar. 30-án a szakadati irodában, Aldea József 454 frt 10 krta becsült ing. 1880. apr. 8-án Garad községben, Benedek András ingói 1880. apr. 19-én Csik-Szt.-Király községében árvereztetni fognak.

Pályázat hirdettetik a deszakai m. kir. sóbánya-hivatálnál, egy bányatiszti állomásra.

NAPI HIREK.

Helyi hírek.

— **A Népsszínház** kitűnő énekese, Vidor Pál tegnap harmadszor is teleház előtt lépett föl vendégként szípadunkon. Már akkor, midőn a kolozsvári színház tagja volt, Miklós (Tóth E. Tolonecz-ában) egyike volt Vidor legszebb szerepeinek. Ma is az; jó, jellemzetesen drámai játékában, valamint szép népdalaiban, melyek oly kedves reminiscenciákat keltettek, tegnap este is egyaránt nagy élvezetet talált a közönség,

mely a vendéget ma is sokat tapsolta. A többiek közül Pálmai Ilka érzelmetlenek Liszkáját, Bokodi Mravesákját, ezt a találó alakítást Szombathelyi, Krasznai és Krasznainé, ismeretes kitűnő ábrázolásait kell kiváló dícsőrettel kiemeltnük.

— **A Bazár tartama** alatt igen értékes iparmű kerül árverés alá: a brassói Góschmied Lajos ötvös tisztán kézi munka útján előállított gyémántos és rubinos arany-ékszerei. Az egykor példányszerű erdélyi ötvösség mai napság kezd kihalónak indulni s hogy nevezett brassói hazánkfa hivatra van a régi hírnév fölevenítésére, tanusítja az érem, melyet a Sz. Fehérvári kiállításról hozott s még inkább az ékszerek, melyek a Bazárban láthatók. (Részvét.)

— **A „Bazárnak“** harmadik napi, mai hangversenyén közreműködnek: Fischer Eszti, Kendeffy Klára, Schilling-Neszveda Anna, Dr. Szőcs Emilné és Tisza Jolán.

— **A kolozsvári** jótékony nőegylet bazár-lapja „Részvét“ czim alatt tegnap jelent meg s rendkívül gazdag és érdekes tartalmával dícséri szerkesztőjét, Szász Béla egyetemi tanárt. Az országnak 39 írója, köztük a legnevesebbek küldöttek bele költeményeket és dolgozatokat, egyik sem több 50 sornál. Legtalpraesettebbnek tartjuk köztük Greguss Ágost „Tizenkét alkalmi észrevételét a jötevésről“, Gyarmathy Zsigáné rajzát „Egy boldog asszony“-ról és Rákosi Jenő következő „Vallomását“:

Régen drámákat szerzettem
S kaptam püffölést sokat,
Majdan kritikussá lettem
S én püfföltem másokat.
S így, szép olvasónóm, lássa,
En tölem minden vonás —
Ha magamra vagy ha másra,
Mindenképen csak — „csapás.“
Most ez egyszer jót is tenni
Kell a tollamat fölvenni —
Erre tán nem mondja más
Csak az olvasó — „Csapás!“

Igen érdekesek benne Jókai, Arany, Gyulai, Szász Károly kéziratai, a munkatársak manupropriái, s csinosak az erdélyi népriséletek egy részét feltűntető rajzok. A lap ára 60 kr s kapható a bazárban.

— **A m. k. államvasutak** keleti vonalának helybeli tüzeltvezetősége értesíti lapunkat, hogy a Maros jégzajlása által a Tövis-karácsonfalvi vasúti-híd megsérültvén, f. hó 8-tól a személyszállítás a Tövis-brassói vonalon csak átszállás mellett volt eszközölhető. Az éjjel megindult n.-enyedi jég a vasúti hidnak egy jármát teljesen elvitte, minek folytán az átszállás sem lehetséges. A teherárak szállítása előre láthatóan nyolcz napon át a Tövis-brassói vonalrészén be van szüntetve, mit szíves tudomására hozni van szerencsénk. Kolozsvár, 1880. márczius hava 11-én. Magyar. kir. államvasutak tüzeltvezetőség Kolozsvárt.

— **Interpelláció** a kolozsvári nemzeti színház „egyik“ igazgatósági tagjához. A márczius 15-iki nemzeti emlék-ünnepély rendező bizottsága azon törekvésből, hogy a szabadság, egyenlőség, testvérség elveinek ünnepét minél emlékedettebb tegye, azon kérréssel folyamodott a kolozsvári nemzeti színház igazgatóságához, hogy mint a nemzeti közérzűlet szószólója, a kolozsvári színház is vegyen tevékeny részt a jelen évi ünnepélyben. Erre a választmány Molnár György művezető őről azon öröndetes választ vette, hogy a márczius 15-iki előadás végén, mintegy a munka befejezésétül egy alkalmi allegorikus képlet mellett a szót fog élénkelteni. A következő nap azonban ugyancsak Molnár György ur azt adta tudtunkra, hogy a színházi igazgatóság egy tagjának beleegyezésével már meg is tétettek ugyan az előkészületek, de egyik tagjának későbbi ellenmondása következtében a színházi ünnepély teljesen elmarad. Bárak vagyunk, mint a nemzeti önérdetes lelkesedésnek a szabadság s testvéri egyenlőség szellemében fenntartása s ápolása céljából a márcz. 15-iki ünnepélyeket évek óta rendező állandó bizottság, tisztelettel kérdem a kolozsvári „nemzeti“ színház igazgatóságának „egyik“ tagjától, hogy mivel tudja indokolni s igazolni azon intézkedését, melylyel a „nemzeti színházban“ ezen közművelődési s a nemzeti nyelv és szellem fejlesztésére hivatott közintézetünkben — betiltsa és megakadályozza, — a legmagasztosabb s korszakot alkotó nemzeti s társadalmi eszmék fenntartására hivatott — általánosan lelkesedett ünnepélybeni részvételt.

Hazai hírek.

— **Vargyasról** írják lapunknak: A napokban a br. Rauber László erdőterületén az erdő-ör egy nagyon szép hiuzt lőtt, a mi itt Erdővidéken a ritkaságok közé tartozik.

— **Udvarhelymegye főispánja** családjával együtt f. hó 11-én utazik Pestre, fők, ifj. Dániel Gábor képviselőnek Korányi Málvinnal leendő esküvőjükre, mely f. hó 15-én lesz.

— **Szászvárosai hírek.** Folyó hó 7-én, mint r. levelezőnk írja lapunknak, a koresolya-egylet javára tombolával összekötött jelmezes-estély tartatott, mely azon kívül, hogy folytonos jó kedv között folyt csaknem reggelig, mintegy 40 frtot jövedelmezett. Jelmezeik által kitűntek: Brencinger Hedvig (spanyol menyasz-

szony), Rieger Johanna (Diana istennő), Lészay Lenke (párisi virágárusleány, élő bokrétákat árulva), Marillay Lotti (ezigány leány) k. a-ok sat. Nagyon sikerültek mondják a 3 teljes óráig tartott füzértáncot, a mi első sorban Pauly, piskii állomásfőnöknek mint dicső rendezőnek a kiváló érdeme. — Másnap a takarékpénztár tartá meg idei rendes közgyűlést, melyen a család, viszonyai miatt lekötött igazgató elnök helyébe Bocz Samu választottak meg, a ki hét éven át volt pénztárnoka az intézetnek. Ez állomásra pedig az igazgatóság Müller Dániel nyug. adóhivatali tárnokot választá meg. Végül a felügyelő bizottság két évre Baresy László, Bágya Zsigmond, Dósa Dénes és Vitus Lajos részvényesekből lett megalakítva.

— **Pályázat.** Postamesteri állomásra Nagyágon (Hunyadmegye) tisztiszerződés és 100 frt készpénzbeli biztosíték letétele mellett. — Évi járandóság 120 frt fizetés, 40 frt irodai és 420 frt szállítási átalány. A kérvények három hét alatt a nagyszebeni m. kir. postaigazgatósághoz intézendők. Nagy Szeben, 1880 márczius 7-én. A m. kir. postaigazgató.

— **Pályázat.** Postamesteri állomásra Olt-Feleken (Szebenmegye) tiszt. szerződés és 100 frt készpénzbeli biztosíték letétele mellett. — Évi járandóság 200 frt fizetés és 40 frt irodai átalány. A kérvények három hét alatt a nagyszebeni m. kir. postaigazgatósághoz intézendők. — Nagy Szeben, 1880 márczius 4-én. A m. kir. postaigazgató.

— **Benza Ida meghalt.** A nemzeti színház operáját s benne a magyar művészetet alig pótolható veszteség érte: Nagy Imréné Benza Ida asszony tegnap délután fél 4 órákor hossz-szas szenvedés után meghalt. A gyászír a mű: vésző már hosszas betegeskedése folytán nem jött váradlanl s mégis fájdalmas benyomást kelt minden körben.

— **Fölhívás** egy „Erdély egyházmegyei rom. kath. tanítóegyesület“ alakítása érdekében. A csikmegyei általános kath. tanítóegyesület szándékba vette egy erdélyi egyházmegyei r. k. tanítóegyesület létesítését. Hiszik, hogy e szándékot egyházmegyénk érdeklött körei helyesléssel fogadják, azt pedig tudjuk, hogy eszandék kivitele kegyelmes főpásztorunk önmagyméltóságának is hó óhajtatását képezi. Az, a mit mi létesíteni czélszerűnek látunk, az egyházmegyei r. k. tanító egyesületeknek szövetségre lépése. Ez a szövetség aztán az egyes egyesületekben választandó képviselők által tartaná gytléseit. Bátorkodunk ennél fogva egyházmegyénk kath. tanító egyesületei elé azon kérréssel lépni, hogy méltóztassanak egy vagy több képviselőt választani azon utasítással, hogy ezek f. évi július 7-én Gyula-Fehérvártól az erdélyi egyházmegyei r. k. tanítóegyesületek szövetségének megalkotása céljából tartandó értekezletre jelenjenek meg. Ezen gyűlésben a képviselőkön kívül más érdeklődők is részt vehetnek. Ugy a megválasztott képviselőket mint más megjelenni szándékozókat tisztelettel megkérjük, hogy megjelenési szándékukról a Csikmegyei általános kath. tanítóegyesület elnökségét június 15-ig értesíteni méltóztassanak. Kelt Csik-Somlyón febr. 24. 1880. A Csikmegyei át. kath. tanítóegyesület választmányának megbízásából Földes József s. k. képviselő, egyesületi elnök. Imets F. Jakó s. k. t. főesperes, gym. igazgató. És egyesületi alelnök. Móricz Gyula s. k. főgyymm. tanár és egyesületi tag.

— **Nagy loppásnak** jöttek nyomára, mint írják Czeglédről. Az osztrák államvaspálya czeglédi állomásán már rég idő óta hiányoznak csomagok, sőt egész“ waggonokat találtak tartalmuktól megfosztva. A napokban végre az igazgatóság megsokalta a kártérítéseket és leküldött saját kebeléből egy vizsgáló biztost, ki mindjárt a vaspályánál alkalmazott munkások köz tartott vizsgálatot és az első napon több mint 24 nek elfogatása iránt intézkedett. A vizsgálat különben még most is tart.

— **Negyedik osztály az államvasu-**ton. Mint a „Szegei Híradó“ megbízható forrásból értesül a kormány az államvasut igazgatóságánál, kieszközölte, hogy a személyforgalom könnyítésére ezután e társulat nagy vasuthálózatának vonalain is negyedik osztály fogléttesített. A szükséges előleges intézkedések foganatosításához már hozzá is fogtak s remélhető, hogy az üdvös és a legszegényebb sorsuakra nézve nagy jelentőségű új rendszabály minél előbb életbe léphet.

— **A bécsi** főrangú műkedvelői előadásán, a mult vasárnap Metternich Paula hercegnő a trónörökös jegyváltásáról röktönzött couplet-et énekelt, mely annál nagyobb szenzációt keltett, mert a jelen volt közönség nagyobb része a rögtönzésről értesült a jegy váltás felől. Metternichinghő couplet-eket énekelt, de azokat nem igen tapsolták, a hgnő a [színpad elejére jött s rögtönzött versedet énekelt, melyek a P. H. fordítása szernint magyarulban így hangzanak;

Önök ma nem nagyon
Tapsoltak énnekem,
Sőt tán untunkra van
Játékom: énekem.
De egyet szólok és
A taps riadva száll

S ezer szem felragyog
Az öröm lángjánál.
A trón utódja ma
Szívet szívoel cserél,
Boldogságáról a
Szép belga föld regél.
Eljegyzé belga föld
Király-kisasszonyát.
Fogadja taps e-hirt
S ezerszeres vívát!

A hatás, melyet e meglepetés csak fokozott természetesen nagy volt, s a hercegnő által kívánt „ezerszeres vívát“-okban nem volt hiány.

Utolsó hírek.

— **Bécs,** A Hoffmann-válságra vonatkozólag írja a „N. fr. P.“, hogy Szlávyt ma délután 1 órákor fogadta az uralkodó s e kihálgatúson felajánlotta neki a közös pénzügyminis-teri tárczát. — Ha Szlávy elfogadja a tárczát, a Tisza-ministerium rekonstruáltatni fog. Péchy és valószínűleg Kemény miniszterek kilépnek a magyar kormányból és az előbbi Szlávy helyére hir szerint a képviselőház elnökségére fog kandidateáltatni. Szlávy kandidateálásának történetére vonatkozólag Budapestről át írják a „N. W. Abendblatt“-nak, hogy Tisza pártja határozottan vonakodik továbbra is támogatni a ministeriumot, ha Péchy továbbra is közlekedési minister marad. Tiszának tehát más közlekedési ministert kell kineveznie. Ezért akarják a magyar képviselőház elnökségét Péchyre bízni és a magyar képviselőház jelenlegi elnökét, Szlavyt, mint közös pénzügyminis-ter Bécsebe küldeni.

— **Bécs,** Iteni jól értesült körök határozott állítása szerint Szlávy elfogadta a közös pénzügyminiszteri tárczát.

— **Brüsszel.** márcz. 10. Erzsébet királyné holnap 7 és egyegyed órákor reggel érkezik ide. Az északi vasút pályaudvarán a király, Rudolf trónörökös, Stefania hercegnő és a főrangú tisztviselők fogják fogadni. A királyné holnap délelőtt 10 órákor folytatni fogja útját.

— **Bécs,** márcz. 10. A képviselőház elnöke ma levelet intézett a trónörökös főudvarmesteréhez és kifejezte abban a képviselőház jó kívánatait azzal a kérréssel, hogy ő fensége viszatérése után szóval ismételhessen azokat.

— **Bécs,** márcz. 10. A kereskedelmi kamara felhatalmazta elnökét, hogy ő felségeiknek és a trónörökösnek fejézzé ki a kamara jó kívánatait a trónörökös eljegyzése alkalmából.

— **Lapunk** mai számához van mellékelve L. H. Pietsch és társa drezdai laboratoriuma-hirdetése.

A „KELET“ magántávirata.

Feladatott Budapestén, 1880. márt. 12-én 1 ó. 10 p. éjjel. Erkezett Kolozsvárra, 1880. márt. 12-én 1 ó. 30 p. éjjel.

A közös pénzügyminiszteri válság nines abban az állapotban, hogy megoldásáról beszélni lehetne.

CSARNOK.

A nők és középkori theologusok.

Nevisan János, turini jogtanár (meghalt 1540.) egy ily című munkájáról vált különösen híressé: Silva mythialis. A mű első fejezetében többek között azt mondja, hogy vannak írők, kik azt állítják, hogy Isten azért nem teremtet-e egyszerre a nőt a férfival, mivel a nő teremtését fenntartotta magának akkorra, midőn a többi állatokat teremti. Isten, — folytatja a tudós jurista, — szívesen beleelegyedett abba, hogy megteremtse a nőt a keblét „et alia quae sunt dulcia et amabilia“; de már a nő fejébe nem elegyedett: annak megteremtését átengedte az — ördögnek.

Más theologok abban a hitben, hogy a feltámadás után az isteni kegyelem azt, a mit a természet bevégzetlenül hagyott, ki fogja egészíteni: azt állították, hogy a nők a feltámadáskor férfiakká lesznek. Szent Ágoston azonban e nézetet keményen megtámadta.

A maceon-i (Franciaországnak) zsinat egy érsek azt állította, hogy a nőt nem lehet embernek tekinteni. A fölvetett kérdést a zsinat több ülésben vitatta. A vélemények megoszlottak. De végre is a szépnem párhívei győztek s a főpapok méltóságteljes zsinatja ünnepélyesen kimondta, hogy a nők is az emberi nemhez tartoznak.

Kíváncsiság.

Párisban a gyermekeknek legnagyobb s csaknem egyedüli mulatságuk, ha az ablakból kinézhetnek az utcára.

„Mama, szeretnék meghalni“, szólott egy párisi gyermek anyjához.

— „De hát miért, lelkem?“

— „Hogy az ablakon át nézhessem temetésemet“, — volt a kicsike jellemző felelete.

*

Hadd beszélje ki magát.

Lakodalmát tartotta egy ifjú férfi, ki egyébb szeretetreméltó tulajdonságai mellett még rendkívül szenvedélyes toaszírozó is volt.

Mikor a menyegzői lakoma folytában megnyiták a vidám felköszöntések szilipjei, az új-

donstül férj sem birt tovább rugoldozni az ösztön ellen. Megragadta poharát s fölállott, hogy szónokolni kezdjen, a násznagyköz azonban interveniáltak s kérlelhetlenül fejére olvasták azt a szokásjogi regulát: hogy vőlegénynek tilos a szónoklás; az húzza meg magát szépen a menyasszonya mellett s hallgassa meg, hogy mit beszélnek mások.

— Ugyan ne bántások, — szólott közbe jőszívtűleg a vendégek egyike, egy tapasztalt régi házaz, — hadd beszélje ki magát utoljára.

*

Visszavágta.

Két, országszerte tisztelt, jelenleg is élő tudósunk jó barátságban élt egymással, az azonban nem gátolta őket; hogy egyes tudományos kérdés fölött naponta a leghevesebb vitaközlésbe, sőt veszekedésbe ne bocsátkozzanak, a mi az esetleges jelenlévőkre nézve, a szellemi élvezet mellett nem kevesebb derültiségre is szolgáltatott alkalmat, lévén hát jelesünk közt, a nagy elme és tudomány közös jellemvonása mellett, az a physikai kitűnőség: hogy az egyik az élet majdnem megűtő hatalmas termettel bírt, a másiknak por-hüvelyét pedig aránytalanul kurtára szabta a végzet.

Valóban mulatságos volt látni: mikor az apróbbik, de tüzetesebb tudós, a heves gestikuláció közepette mintegy a szeme közé készült ugrani magas ellenfelének.

— Ugyan kolléga, — szólott egy disputa alkalmával a magas tudós — ne tüzeljen úgy, mert most mindjárt a zsebembe dugom.

— Akkor bizony több észislesz a zsebében, mint a fejében — válaszolá hirtelen a mérges kis tudós.

IDEGENEK KOLOZSVÁRTT.

márczius 11-én.

Vereskereszt szálloda.

Szőcs Jánosné szolgabíróné Alsó-Járából, Varga György birtokos Bábonyáról.

Nemzeti szálloda.

Haradák Jakab utazó B.-pestől. Müller Dániel kir. közjegyző és neje B.-hunydáról. Czákó L. Neuschles F. kereskedő Gerendről. Dumann F. B.-pestől. Frommer Károly Temesvárról. Löwy Bernát Bécsebl. Betegh Márton birtokos Krasznáról. Kovács Károly Tördáról. Xantus Jánosné színésznő Budapestről.

Biasini szálloda.

Ambros Antal kereskedő Sz.-Somlyórol. Vajna Pál gazdatiszt Ajtónból. Dr. Almaj Ferenc ezredorvos Budapestről. Péterfy Dező kir. járásbíró Deésről. Muntány Agoston ügyvéd Deésről. Vince Miklós Deésről. Sándor Miklós n.-Enyedről. Balázs Ferenc A.-Járából. Varga Ferenc lelkész A.-Járából. Sinkovics Bálint orvos Deésaknáról. Szabó Endre Deésaknáról. Husza Elek és neje Deésről. Borbély Árpád Deésről. Vajasi Lajos gazdatiszt Miskolcra. Bors Albert Szindről. Daniel Lukács kereskedő Sz.-Ujvárról. Felhervári K. S.-Szt.-Andrásról. Mihályi Imre ügyvéd Sz.-Ujvárról. Némethy Gerő gazdatiszt Gy.-Fehérvárról. Kovács István ügyvéd Debreczenből. Borbély János gazdatiszt Branyieskáról. Roscher János kereskedő Békésről. Esztégár Tódor Szamosújvárról. Bedekovics Helér Brassóbl. Presburger A. kereskedő Bécsebl.

HIVATALOS ARFOLYAMOK a budapesti áru- és érték-tőzsdén 1880 márczius 11.

Magyar aranyjárdék	101.75
Magyar vasúti kölcsön	119.—
Magyar kel. vas. államkötv., I. kibocsátás	79.—
Magyar kel. vas. államkötv., II. kibocsátás	91.50
Magyar kel. vasúti államkötv., 1876. évi	82.25
Magyar nyereemny-sorsjegy-kölcsön	112.75
Magyar szőlődezsna váltásági kötvény	91.25
Magyar földterhermentési kötvény	89.25
Magyar földterherment. kötvény záradékkal	88.25
Temes-bánati földterhermentési kötvény	88.—
Temes-bánati földterher. kötv. záradékkal	87.50
Erdélyi földterhermentési kötvény	88.50
Horváth-szlavon földterhermentési kötv.	—
Osztrák járadék papírban	71.10
Osztrák járadék ezüstben	71.75
Osztrák járadék aranyban	85.50
1860-iki államsorsjegyek	129.—
Osztrák-magyar bankrészvény	890.—
Osztrák hitelintézet részvény	282.50
Magyar hitelintézet részvény	295.50
Ésült	—
Cs. és kir. arany	553.
80 forintos arany	943.
Német birodalmi márká	68.10
London (3 havi váltókért)	118.25

Nemzeti színház.

14-ik bérlet-szűnet.

Kolozsvártt, péntek 1880. márcz. 12.

Herman E. igazgatása alatt

Nagy hangverseny.

Két szakaszban.

Egy kis szívségg.

Vigjáték 1 felv. Irta: Musset A. Fordította: Árpáy. Rendező: Bokodi.

Kezdeté 7 órákor. Vége 10-kor.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:

BÉKÉSY KÁROLY.

NYILTTÉR*.)

Tudatom a nagyérdemű közönséggel, hogy a Pongrácz és Molnár neve és vezetése alatt levő zenekart egészen saját vezetésem alá vettem s a zenekar eddigi erőivel áll bármikor a t. cz. közönség szolgálatára.

Molnár.

Perl József fogorvos

(American Dentist Dr. of Dental Surgery.)

a folyó hó 10-dikére kitűzött elutazását körülírményei következtében elhalasztja e hó végére.

*) E rovat alatt megjelent közleményekért semmi felelősséget sem vállal a Szerk.

A MAGYAR--FRANCZIA BIZTOSÍTÓ-RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

alólirott igazgatóságának
van szerencséje tudatni a tisztelt biztosító közönséggel, miszerint a társaság

kolozsvári főügynökségét

immár megnyitotta és annak vezetését Alsó-Fehér-, Beszterez-Naszód-, Kolozs-, Kis-Küküllő-, Maros-Torda-, Szolnok-Doboka- és Torda-Aranyosmegyék területére kiterjedő hatáskörrel:

Szakács Károly és Schönhofer Emil

társasági titkár urakra ruházta, felhatalmazván őket, hogy:

a tűz-, szállítvány- és jégkár-biztosítási üzletágban, jogérvényes kötvényeket (biztosítási okmányokat) állítsanak ki, továbbá, hogy a kolozsvári főügynökség fent jelzett területén fő- és alügynököket szerződtessenek és azokat meghatalmazással és utasításokkal ellássák.

Budapest, 1880. márczius 1-én.

A Magyar-Francia-biztosító részvény-társaság igazgatósága:
MOSKOVICZ m. k. SCHWEIGER m. k.

A Magyar-Francia biztosító-részvény-társaság igazgatóságának fentebbi közzétételére hivatkozva, tiszteletteljesen jelentjük, hogy a társaság

kolozsvári főügynökségének

vezetését átvettük és a főügynökségi irodát a főpiacson, a 24-ik számú Dávid Antal-féle ház emeletén megnyitottuk, tudatván egyszersmind, hogy ugyanott biztosítási ajánlatok elfogadtatnak és az üzletre, valamint a társaságra vonatkozó mindenféle felvilágosítások készségesen adtnak.

A társaság biztosításokat elfogad:

- a) tűzvész és robbanás által okozott károk ellen;
- b) jégkárok ellen;
- c) szárazon és vizen szállított javak károsodása ellen;

- d) az ember életére, minden ismert módozat szerint.

A Magyar Francia biztosító részvénytársaság 20 millió frankot, azaz nyolczmillió arany forintot tevő alaptőkéjéből, mindjárt a megalakulás után

10 millió frank, vagyis négy millió arany forint

a részvényesek által már készpénzben befizetett és részint Budapest elsőrangú pénzintézetinél, részint pedig magyar államértékekben és elsőségekben lőn elhelyezve.

Bizvást elmondható tehát, hogy nem alakult eddig még hazánkban, sőt az egész monarchiában biztosító-intézet, mely a közönségnek akkora alapvagyonnal nyújtott volna garantiát mint a meynyit társaságunk mindjárt kezdetben felmutatni képes.

A legjobb meggyőződéssel vagyunk bátrak tehát felhívni a tisztelt biztosító közönség bizalmát társaságunk iránt, mely a méltányosság, pontosság és legszigorubb becsületesség követel, ményeinek mindenben megfelelő és a díjtételek megszabásánál a szolid verseny kívánalmaira, mindenkor kellő tekintettel leend.

Midőn végül, hivatkozva a biztosítási pályán sok éven át szerzett tapasztalatainkra és a téren mindenkor tanusított rend- és igazságszeretettinkre, a tisztelt közönség szives bizalmát igénytelen személyünk iránt is tiszteletteljesen kikérnők, ismételve ajánljuk az általunk képviselt társaságot, nagybecsű bizalmába és támogatásába.

Kolozsvár, 1880. márczius hó 1-én.

A Magyar-Francia biztosító-részvény-társaság kolozsvári főügynöksége:

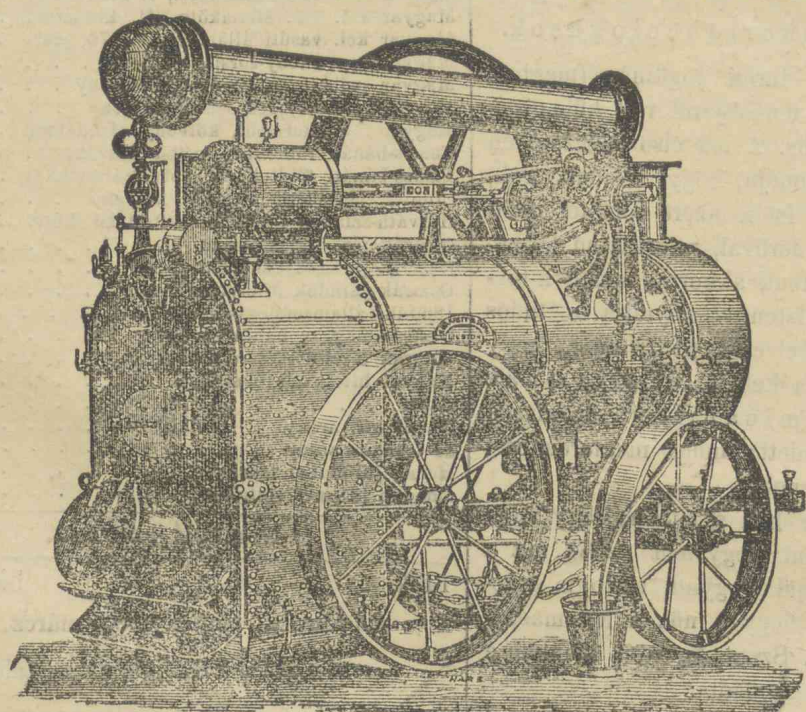
Szakács Károly, Schönhofer Emil, titkárok.

3—10 (100)

(95)

2—5

GARRETT R. és FIAI

két arany eremmel

és más díjakkal lettek kitüntetve.

Főügynök KOTZÓ PÁL gépész mérnök

Budapest, üllői út 18. szám alatt,

ajánlja
Sorozatgépét, melyek világghírűek, Magyarország viszonyainak megfelelően átalakítva, leszállított áron;
Gőzmozgonyait, fa és szén, valamint szalmafütéshez, kétszer oly nagy munkaképességgel, mint a névleges lőerőszám, kevés tüzelő-anyag-fogyasztással által tűnnek ki;
Cséplőgépét, ujonnan átalakítva, nagyobbított rosta-felülettel, nagy munkaképességgel, tiszta cséplésre;
Rostát, minden gabonanemű tisztításához, valamint
Üszögrostákat;
továbbá:
Arató és kaszáló gépeit,
Járgányait és járgányoséplőit, angol vagy amerikai rendszerben, tisztító készülékkel vagy a nélkül, szlók vagy szállíthatók;
Szénagyűjtőt, angol és amerikai rendszerben;
Különféle rostát;
Takarmány-készítő gépeit.
Malmaist stb.
Képes arjegyzékek ingyen és bérmentve.

1878-ban száz éves fennállása ünnepélyét álte,

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

BÜRSÉ-
miveleteket
kínáló sietve végzi a „Leitner”-párház,
(78) Heidenbusch 1. 4-12
nyere- (unalom 10-25 Ft 5.000 Ft.
sége! b) ha az ártólyan hág vagy szal;
a követ- e) depót-ban tartással, meg az előkészítések, haszon-kezelés nál rendelkezések.
Specialitást egyen és többben tartott borsárdíjok. Tízszáz forint (csak 10-35 forint fedezetű) 1.000 forint előkészítéssel.
Provizio csak 50 Kr. (Krisztusár).
Gondosan végrehajtva minden földi megrendelés és minden a változókébe vagy megőrzés. Alattomos kísérletek napár értékűek, hasznos és tartalmas roptatnak ingyen és díjmentesen

(106)

Téglagyár-birtokosok számára
ajánlom, gőz- és kézi használatra, igen alkalom a gépeimet, méltányos előállításra mindenütt **fal- és tocséreg, téglacsövek** stb. kiadásán
folytonosan dolgozó kézi-téglasajtóm,
melyek más előállítás-módokat szembeállítva, nevezetesen előnyöket és a legnagyobb takarításokat képesek felmutatni. Ezeknek, 4000 pompás téglát előállítására, csak két emberrel van szükségük, és azonkívül igen alkalmasak trottoir és mesztáblák, tűzhelyek kövek, méz és cementpörkök, szilikárok stb. préselésére, valamint utántárolására féllégszárak és elődmosott köveknek. Arjegyzékek ingyen.
Louis Jäger gépgyáros, Ehrenfeld, Cöln a Rhajnnán.

(14)

BRUST-KRANKHEITEN
ENTERPHOSPHORIGSAURER KALK-SYRUP
VON GRIMAULT & Co APOTHEKER IN PARIS

Siróp d' Hipophosphate de Grimault & Cie Pharmaciens à Paris,
Mellbetegségek ellen

ULVILSAVAS MÉSZ-SZÖRP

Grimault és társa párisi gyógyszerészekről.
E kellemes szer 12 év óta közkezdveltségű és népszerű maceas köhögés, nátház, hökhurut a más mellbajok ellen, különösen keletkező tüdősorvadás lelen nyújt e szörp rendkívüli eredményeket. Befolyása alatt csökken a kinos köhögés, az éjjeli izzadás megszűnik a beteg bámulatos gyorsan nyeri vissza a jóit érzését. Hogy valódi szert lehessen kapni, figyelni kell a „Grimault és társa” feliratra.
Főraktár Bécsben: Nagyban szállításra Raabe Brunónál, Bäckerstrasse 1. Röder Fülöpnl, Wienstrasse 15. — Főraktár: Magyarországra nézve Török József gyógyszerésznél Budapesten. — Kolozsvárt Wolf J. és dr. Hintz Gy. gyógyszerész uraknál és Gergely Ferencz fűszerkereskedésében.
Nyomatott a „KELET” nyomdájában Kolozsvárt.

Legkitünőbb
Pezsgőt (champagner)

KINCSEM

FRÜCKLER IGNÁCZ BUDAPESTEN

Pückler Ignacztól BUDAPESTEN.

E pezsgő francia mód szerint tisztá természetesen uton készült, kapható a legtöbb fűszerüzletekben és vendég-lőkben (86) 8—8

KOLOZSVÁRTT.

9 arany érem és kitüntető okmány
Csak úgy valódi, ha minden szelvényen levő névadás

LIEBIG társaság
hűskivonata
FRAY-BENTOS-ból (Dél-Amerika).
A Liebig-társaság központi raktára Ausztria.
Magyarországra nézve
Berk Károly
cs. k. udvari szállítmónál
BÉCS, L. Wollzeile 9.

9 arany érem és kitüntető okmány

Kapható **CSIKI IMRE** kereskedésében
(103) KOLOZSVÁRTT. 1—12